

**Стратегия
за дейността на
„Българска банка за
развитие“ ЕАД за периода
2024-2026 г.**

3 юни 2024 г. ◦ гр. София

СЪДЪРЖАНИЕ

ЗА БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ	4
Визия.....	4
Мисия.....	4
Дългосрочни цели.....	4
Принципи за дейността	5
1. Съгласно Закона за ББР.....	5
2. Съгласно добрите практики на банките за развитие.....	6
2.1. Допълняемост към пазара.....	6
2.2. Устойчив бизнес модел.....	7
2.3. Споделяне на риска.....	8
3. Бизнес етика	9
I. ПРЕГЛЕД НА ДЕЙНОСТТА ЗА 2021 – 2023	9
1. Бизнес модел с фокус МСП.....	9
2. Изводи и препоръки	12
II. Стратегически приоритети и цели за 2024-2026.....	13
Институционален и бизнес модел.....	13
III. ПРИОРИТЕТНИ НАПРАВЛЕНИЯ	13
1. Стратегически и устойчиви инвестиции	14
Финансира стратегически сектори на икономиката	14
Подкрепя прехода към зелена и кръгова (вкл. био-) икономика	15
Допълва и прилага европейски и национални фондове	16
2. МСП, предприемачество и интернационализация.....	17
Модернизация, иновации и дигитализация.....	17
Подкрепа на експорта.....	18
3. Партньорство с публичния сектор.....	18
Изпълнява публични политики и мандати	18
Насърчава териториалната кохезия.....	20
IV. Инструменти и програми	21
V. ФИНАНСИРАНЕ.....	22
Международно сътрудничество	23
VI. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ МОДЕЛ	23
i. Регулаторна рамка	23

ii.	Възможни промени.....	24
iii.	Необходимост от надграждане на вътрешния капацитет	26
iv.	Процес по трансформация.....	26
VII.	Диалог с основните заинтересовани страни.....	27
VIII.	ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	28
	<i>ПРИЛОЖЕНИЕ No1: Източници, използвани при изготвяне на Стратегия за дейността на ББР 2024-2026.....</i>	<i>30</i>
	<i>ПРИЛОЖЕНИЕ No2: Извадка – програми на ББР</i>	<i>31</i>
	<i>ПРИЛОЖЕНИЕ No3: Икономическа среда.....</i>	<i>35</i>
	1. Бизнес очакванията влияят на инвестиционния цикъл.....	35
	2. Рискове пред икономическия растеж.....	38
	3. Сектор на МСП.....	38
	<i>ПРИЛОЖЕНИЕ No4: Ключови измерители на представянето на банката за периода 2024-2026.....</i>	<i>41</i>

ЗА БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ

Като държавна банка ББР е един от основните инструменти за изпълнение на цели на публичните политики в икономиката. В дейността си ББР се ръководи от следните визия и мисия:

Визия

ББР е партньор за подкрепа на МСП, публични политики и устойчив растеж.

Мисия

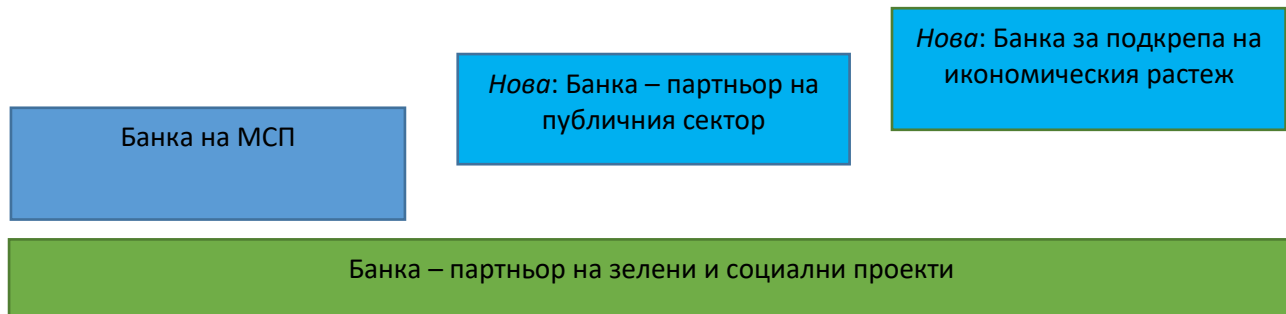
ББР допринася за икономическия растеж и устойчивите инвестиции в подкрепа на МСП, на публичния сектор и в изпълнение на националните политики.

Дългосрочни цели

Целите на ББР в дългосрочен план следват принципа на приемственост и допълват ролята ѝ като институция за развитие:

- Да подобри, стимулира и развие общия икономически, експортен и технологичен потенциал на МСП чрез предоставяне на финансови програми и инструменти, които пазарът не предлага напълно и в достатъчен обем;
- Да създава среда на подкрепа и ангажираност на МСП да посрещат икономическите предизвикателства;
- Да подпомогне бизнеса и публичния сектор в прехода към декарбонизация и устойчивост;
- Да ускорява икономическото развитие като (съ)финансира/ гарантира национални и регионални приоритетни проекти и такива, насочени към справяне с регионалните дисбаланси;
- Да прилага програми и инструменти за изпълнението на публични инвестиции и проекти;
- Да привлича средства и управлява програми от международни финансови институции, както и да подкрепя изпълнението и прилагането на европейски и национални програми.

Таблица №1: Институционални цели 2024 - 2026

Институционалните цели на ББР 2024-2026 г. произтичат от определените в Закона за ББР, както следва:

- i. Подобряване, стимулиране и развитие на общия икономически, експортен и технологичен потенциал на малките и средните предприятия чрез улесняване на достъпа им до финансиране, чрез предоставяне на финансови схеми и инструменти за финансиране на неоптимални и небалансирани ситуации, за които пазарът не предоставя адекватно на търсенето решение;*
- ii. Привличане и управление на средносрочни и дългосрочни местни и чуждестранни ресурси, необходими за реализиране на икономическото развитие на страната;*
- iii. Прилагане на схеми и инструменти за финансиране на публични инвестиции и проекти, които са приоритетни за икономиката на страната;*
- iv. Привличане на средства и предоставяне на финансиране с цел намаляване на регионалните дисбаланси в страната;*
- v. Привличане на средства и управление на проекти от международни финансови и други институции.*

Институционалните цели на ББР кореспондират и с рамката на националните стратегически цели 2021-2030, в т.ч.: Национална програма за развитие на България 2030, Национална стратегия за МСП 2021-2027, Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г. и проект за актуализацията му от 2024 г., Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие, както и други документи на национално ниво.¹

Принципи за дейността

1. Съгласно Закона за ББР

¹ Приложение №1: Източници, използвани при изготвяне на Стратегия за дейността на Българската банка за развитие 2024-2026

Принципите за дейността на Българска банка за развитие са дефинирани в чл. 3 от Закона – прозрачност, неутралност, рентабилност, ефективност, пазарна съвместимост и добра банкова практика.

Банката оперира според изискванията за стандартна търговска банка, която следва добрите банкови практики, и изпълнявайки целеви програми като държавна банка, допълваща пазара. Този баланс следва фазата на икономическо развитие и дава прозрачно и ясно разделение на основните ѝ дейности и инструменти за кредитиране.

2. Съгласно добрите практики на банките за развитие

Дефинираните в Закона принципи се допълват от общопризнатите и приложими за банки за развитие:

2.1. Допълняемост към пазара

Следвайки добрите практики и стандарти, ББР дефинира своята допълняемост като финансова и нефинансова и определя следните начини за постигането ѝ:

- **Дейности на пазари с установени пазарни липси/ неефективности**
 - ✓ В пазарни ниши с установени неефективности (дефицити, необходимост), които не са изцяло компенсирани от частните участници на пазара;
 - ✓ В области, считани за приоритетни в публичните политики, и в които участието на частни партньори не може да бъде осигурено при условията, до степента или с ефекта, дефинирани от публичните органи.
- **Антициклична роля**
 - ✓ При необходимост от прилагане на антициклични дейности, когато пазарът не може да удовлетвори нуждите на определени сектори или бенефициенти
- **Мобилизиране на частен капитал и капитал от външни източници**
 - ✓ В области, в които частният сектор има нужда от партньор за споделяне на риска/финансирането/срочността или друго, по определени проекти или програми
- **Интервенцията от страна на ББР води до нефинансови ползи за клиента, съответстващи на национални политики и цели²**

Допълняемостта представлява необходимо предварително условие за разглеждането на евентуална намеса от страна на ББР, като наличието ѝ не освобождава от прилагането на други последващи критерии при оценката на проектите, като финансова жизнеспособност, стратегическо значение, устойчивост, въздействие върху икономическия растеж и др. ББР ще се отчита пред акционера и заинтересованите

² Напр. преход към устойчивост, прилагане на зелени бизнес модели и др.

страни за допълняемостта и приноса в проектите, като част от последващите оценки на дейността на банката (impact evaluation)³.

2.2. Устойчив бизнес модел

ББР утвърждава своя бизнес модел като устойчив, чиито основни параметри са жизнеспособност, дългосрочна стабилност и ангажираност към целите за приобщаващ и устойчив икономически растеж. В стратегията, бизнес-модела и дейността си банката интегрира ESG (Environmental, social and governance) аспекти, за да подобри устойчивостта на дейността си. Тя поддържа диалог с всички заинтересовани страни – бизнес, медии и администрация, с цел споделяне на знание и добри практики в помощ на бизнеса.

ББР е избрала пет цели за устойчиво развитие⁴, за които може активно да допринесе с дейността и продуктите си.

Банката цели дългосрочна стабилност и ефективност чрез:

- Финансиране на жизнеспособни предприятия с потенциал за растеж;
- Прилагане на високи стандарти в дейността и по отношение на подкрепените проекти;
- Прилагане на принципите на добро управление: устойчивост на управлението чрез ясни и прозрачни процедури по подбор и оценка на представянето на управителните органи, съобразени с насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Европейския банков орган (ЕБО);
- Без максимизиране на печалбата;
- Подходящо споделяне на риска – с публичния сектор/държавата и външни партньори;
- В съответствие с правилата за държавна помощ.

³ Оценката е годишна и включва анализ на постигнатите резултати, цели, ефект и въздействие от дейността.

⁴ С актуализираната през юли 2022 г. Стратегия 2021-2023 ББР приема да изпълнява дейността си в контекста на Глобалните цели за устойчиво развитие на ООН (Social Development Goals, SDG) и възможностите за развитие на бизнеса, които те създават. Седемнадесетте SDGs са приети на 25.09.2015 г. по време на Срещата на върха по устойчивото развитие в рамките на ООН като част от Дневния ред за развитие след 2015 г. „Да преобразим нашия свят: Програма за устойчиво развитие до 2030 г.“.

В зависимост от пазара, както и от специфичните дейности и условия, предлаганите продукти могат да са обект на индивидуални решения за държавна помощ, приети от Европейската комисия⁵.

2.3. Споделяне на риска

Споделянето на риска и загубите в дейността е необходим елемент за устойчиво управление на риска в банките за развитие. ББР ще се стреми към различни форми на споделяне на риска в партньорство с държавата, публични органи и външни страни.

- ✓ Една от определящите характеристики на публичните банки за развитие е ползваната от тях държавна гаранция⁶. Това играе положителна роля за външните кредитори, както и за агенциите за кредитен рейтинг (те приемат, че публичните акционери ще се намесят в случай на финансови затруднения). От регулаторна гледна точка публичните гаранции водят до по-ниски капиталови изисквания. Държавната гаранция значително допринася за постигането на оптимални условия за финансиране, които се прехвърлят изцяло като ползи на крайните бенефициенти.
- ✓ Алтернативна форма на участие от страна на държавата е възлагането на дейности, отделени в целеви фондове или програми, които държавата захранва (изцяло или частично) със средства и споделя риска с държавната банка, с крайна цел изпълнението на определени политики. Конкретната структура може да приеме различна форма. Успешен пример са инвестиционните платформи – споразумения за съвместни инвестиции за портфейл от проекти, със специална тема или географски фокус. Такива платформи обикновено обединяват ресурсите на мултилатерални банки, банки за развитие, национални и регионални правителства и частни инвеститори. Плюсът им е намаляване на разходите по сделките и осигуряване на по-добро разпределение на риска между инвеститорите.
- ✓ Споделянето на риска може да приеме и формата на гаранция или участие в риска с покриване на част от загубите в портфейла. Продуктът осигурява капитал и/или рисково облекчение за банката за развитие, която в замяна се ангажира да генерира нов портфейл от операции, отговарящи на определени критерии, обикновено на по-ниска цена или с по-висок риск спрямо пазарния бенчмарк. Това дава възможност за по-бързо постигане на мащаб, по-голяма скорост на

⁵ Много често в промоционалните си дейности банките за развитие прилагат различни видове помощ, освободени от задължението за уведомяване, вкл. съобразно регламенти за групово освобождаване. В случаите, когато чрез изпълнението на съответните продукти институцията не предоставя предимство, се прилагат специфичните правила, гарантиращи посоченото, например тези, уреждащи механизмите за финансиране при пазарни условия. Практиката показва, че разнообразните дейности водят до голямо разнообразие в използването на режимите за помощ или съответно избягване на държавна помощ.

⁶ По-голямата част от банките за развитие притежават изрична и пълна гаранция. Активите или част от тях, при банките с частична гаранция, обикновено също са покрити или банките имат специфична дейност, която ползва такава гаранция.

генериране на портфейли (особено ако в процеса участват и търговските банки) и достигане до по-голям брой бенефициенти.

3. Бизнес етика

Културата на етика, която банката изгражда, включва комбинация от правила и фактори, които определят поведението и вземането на решения от служителите и управлението, базирани на приетите ценности, мисия и цел на банката. В съвкупност те поставят основа за поведението на служителите в ежедневния бизнес. Активната роля на ръководството гарантира ефективността на рамката и нейната яснота и прозрачност.

Поддържането на силна етична култура е припозната необходимост от управлението на банката за устойчивостта на бизнес модела ѝ и е важна за постигането на дългосрочните резултати, още повече в условия на промени и трансформация.

Работата в среда на висока бизнес етика и поведение, прозрачност и споделяне на знания:

- ✓ Насърча инициативността, амбицията и мотивацията за успеха на служителите;
- ✓ Осигурява на служителите и мениджмънта умения, знания и обучение, нужни за постигане на дългосрочните цели;
- ✓ Стимулира подход за отворено поведение, включително чрез KPIs, относно дейността и резултатите на банката;
- ✓ Следва правила и процедури за професионална етика на висшия мениджмънт;
- ✓ Защишава базисни ценности като интегритет, респект и уважение, сътрудничество, ангажираност и равни възможности за всички.

I. ПРЕГЛЕД НА ДЕЙНОСТТА ЗА 2021 – 2023

През периода ББР изпълнява актуализираната и одобрена с РМС 564/29.07.2022 г. Стратегия за дейността. В края на 2023 г. беше направен анализ и оценка на изпълнението на стратегията по отношение на степента на постигане на стратегическите цели, приоритети и задачи.

1. Бизнес модел с фокус МСП

Със Стратегия 2021-2023 ББР постави фокус върху малки и средни предприятия (МСП). Основната целева група са жизнеспособни малки и средни предприятия с потенциал за растеж, но срещащи затруднения в достъпа до финансиране поради по-висок рисков профил и нужда от подкрепа за справяне с икономически шокове. Лимитът за експозиция към група кредитополучатели бе намален до 5 млн. лв.

Малкият и среден бизнес бе изправен пред множество предизвикателства и Групата на ББР реагира бързо и гъвкаво с по-висока толерантност към риск. Навлизането на пазара на недофинансирани МСП разшири рисковия апетит на банката и допусна до разглеждане за финансиране по-рискови групи като иновативни и стартиращи фирми, както и компании с по-ниска степен на обезпеченост. ББР кредитира бизнеса директно и индиректно чрез програми с типови характеристики, насочени към сектори с установен пазарен недостиг и неоптимални пазарни решения. Успешно бяха предложени и целеви продукти за възстановяване на засегнати икономически сектори. Програмите и продуктите, структурирани през периода, свързаха цели и мерки за реализацията им, така че да бъде подпомогнат бизнеса при ефективно използване на ресурсите на банката.

Традиционно малките и средните компании са носители на по-висок кредитен риск. За смекчаване на по-високия рисков профил на клиентите се наложи необходимостта от споделяне на риска/загубите чрез гаранционни инструменти.

- Нужната подкрепа за МСП е най-ефикасна при споделяне на риска с външен партньор. Програмите Паневропейски гаранционен фонд и InvestEU ускориха директното кредитиране при условия на споделяне на риска с Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) и се оказаха ключови за предоставяне на облекчения за фирмите, не само в достъпа до финансиране, но и чрез намаляване на цената и обезпеченията по кредитите.
- С възложен от правителството мандат за справяне с икономическите ефекти от COVID, ББР разгърна потенциала си за антикризисна дейност. Програмата бе реализирана успешно, като 52 915 души получиха подкрепа на обща стойност 254 609 хил. лв., а предприятия бяха подпомогнати с 2 899 гарантирани кредита в размер на 630 349 хил. лв.

ББР разгърна индиректното кредитиране на МСП сегмента, като изпълни дългосрочни он-лендинг програми в партньорство с банки и небанкови институции. В он-лендинг портфейла ѝ бяха включени 7 програми за индиректно финансиране, две от които с поемане на гаранционен риск.

Високата ликвидност на банковата система, ограничението за максимален размер на експозиция до 5 млн. лв., както и търсенето основно на гаранционни продукти, доведе до плавен спад на индиректното кредитиране. През втората половина на 2023 г. индиректното финансиране на ББР бе с повишени темпове и с положителен тренд.

През 2023 г. ББР затвърди ролята си на банка за развитие – успешно приключи одитният процес за възлагане управлението на европейски средства и бюджетни гаранции, като банката беше одобрена да изпълнява функциите на прилагащ партньор по Програма InvestEU (наред с ЕИФ, Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и редица национални банки за развитие). В тази връзка, ББР разработи финансови инструменти по следните политики:

- Подкрепа на инвестиции, свързани с достъп до финансиране за МСП и малките дружества със средна пазарна капитализация. Гаранционните продукти на ББР, планирани да се изпълняват по прозореца за МСП, ще са фокусирани към

насърчаване на иновации, дигитализация, зелен преход на предприятията и дейности в областта на културните и творческите сектори;

- Подкрепа на инвестиции, свързани с устойчива инфраструктура, воден сектор, вкл. отпадъчни води, управление на отпадъците, интермодален транспорт и проекти в областта на чистия въздух, с допустими крайни получатели регионални ВиК оператори, Български ВиК холдинг, домакинства, преминаващи към по-екологични средства за отопление, предприятия, изпълняващи проекти за инвестиции в електромобили и електрозарядни станции, предприятия, изпълняващи инвестиции в областта на управление на отпадъците, и др.

Същата година ББР успешно договори и подписа две финансови споразумения с държавна гаранция с ЕИБ и Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) с общ размер от 350 млн. евро, които представляват стабилен източник на по-евтин външен ресурс. Чрез държавната гаранция, ББР постигна максимално атрактивни условия по финансирането от международните партньори, което да се насочи за директно или индиректно кредитиране на МСП, mid-cap предприятия и зелени проекти.

За периода 2024-2026 г. банката си поставя за цел да приключи процеса по ратификация на гаранционното споразумение с БРСЕ⁷, вкл. чрез включване в Закона за държавния бюджет за 2025 г., както и успешно да усвои и започне предоставянето на заеми по двете държавно гарантирани споразумения.

Периодът 2021-2023 беше ключов за прехода и адаптацията на ББР към бизнес модел, базиран на кредитиране на МСП. Изпълнението на поставените оперативни цели и дейности ангажира целия наличен (експертен и технически) ресурс на банката, но не допринесе в очакваната степен за ръст на портфейла и активите. Комбинацията от чувствителност на ББР към цената на външния ресурс, базиран на EURIBOR, генерирането на гранулиран нов портфейл и влошаването на качеството на съществуващия, както и адаптирането към рисковия профил на целевата група кредитополучатели бяха предизвикателства пред устойчивостта на бизнес модела.

ББР успешно отчита следните резултати по планираните дейности в Стратегия 2021-2023:

- Отбелязан е съществен напредък при изпълнение на стратегическата цел за финансиране на прехода на МСП към зелена, кръгова и устойчива икономика. Служителите на банката бяха обучени в областта на ESG и на критериите за зелени проекти чрез трансфер на добри пазарни практики за изграждане на цялостна система за управление на зелено финансиране по проект за техническа помощ от ЕИБ – Green Gateway;
- Бяха положени сериозни усилия за засилване на експортното кредитиране. Увеличаване на дела на експортните фирми в директния и индиректния портфейл

⁷ С Решение №514 от 27 юли 2023 г. Министерският съвет одобри гаранционното споразумение и внесе законопроекта за ратифициране в Народното събрание (сигнатура № 49-302-02-12). Законопроектът е разпределен на 3 парламентарни комисии - Комисия по икономическа политика и иновации (водеща), Комисия по бюджет и финанси (участваща) и Комисия по правни въпроси (участваща). Ратификацията на подписаното гаранционно споразумение с БРСЕ е условие за активиране на гаранцията и съответно представлява едно от условията при усвояване на заема.

- и подпомагане на износа на българските МСП остават задачи за следващия стратегически период;
- Въведена бе практика за оценка на дейността чрез индикатори за представянето (KPIs). Те измерват и проследяват изпълнението на заложените цели и общия принос от дейността на банката;
 - Бяха автоматизирани редица процеси в банковата група. Продължава дейността по въвеждане на платформата Business Booster (за онлайн кандидатстване и обработка на кредитни искания). Кредитният процес беше ускорен;
 - В отговор на регулаторните изисквания и необходимата отчетност беше извършена успешна миграция на информационните системи към по-иновативни платформи. Стартира проект за изграждане на система за автоматизиране на анализа на данни и отчитане към финансови институции.

През периода динамиката в макроикономическата среда и тенденциите в икономиката показаха ограниченията на бизнес модела на банката, фокусиран основно върху МСП.⁸

С развитие на диалога между ББР и бизнеса, работодателските организации и публичните и местни власти, бяха осъзнати необходимостта и приносът от надграждане и разгръщане на дейността на ББР като типична банка за развитие, с фокус върху изпълнение на повече политики и национални приоритетни проекти. Това логично налага и ранното включване на ББР и дъщерните ѝ дружества при формирането на национални и регионални политики и програми.

2. Изводи и препоръки

ББР изпълни основните си цели през периода, а именно подкрепа и финансиране на жизнеспособни МСП. ББР приложи в по-ограничена степен продукти, насочени към други национални политики, приоритети и преодоляване на регионалните дисбаланси. Ефективното адресиране на тези сегменти е предизвикателство за настоящия бизнес модел на банката и изисква ясното му и навременно адаптиране.

- ✓ Необходимо е стратегическо решение за разгръщане на ролята на ББР като банка за развитие, засилване на ролята ѝ за изпълнение на публични – национални и регионални, приоритетни политики със значимо място в общия инструментариум.
- ✓ Преходът на ББР към по-мощна, ефективна и ефикасна банка за развитие е процес със средносрочен хоризонт, който изисква промяна на целите, мандата, принципите и задачите ѝ в съответствие с обществените очаквания и нуждите на националните политики, както и адаптиране на приложимата нормативна уредба.

В настоящата стратегия на банката, в широк диалог с институции, работодателски организации и синдикати, бе постигнато съгласие, че паралелно с разширяването на дейностите, ще се приложат защитни механизми, които да не допускат отклоняване на ББР от един от основните ѝ приоритети – да подпомага устойчиво развитието на МСП.

⁸ По препоръки на БНБ, обективирани в процеса на надзорен преглед и оценка през 2023 г.

II. Стратегически приоритети и цели за 2024-2026

През новия стратегически период Групата на ББР ще следва приоритети и цели, които ще допринесат за изпълнението на разширената ѝ мисия и визия. Реализираните проекти и програми са в полза на икономиката и обществото, тъй като следват избрани цели за устойчиво развитие (SDGs), приети на национално ниво, утвърдени в широк диалог със заинтересованите страни и имат очакван принос към дългосрочното развитие на икономиката.

Институционален и бизнес модел

По отношение на институционалния и бизнес модел ББР има следните цели:

- Разгръщане на финансирането на МСП в партньорство с търговските банки и небанкови финансови институции, директно (съ) финансиране по национални приоритетни проекти и проекти на климатичната адаптация;
- Включване на банката на етап структуриране на национални политики като инструмент за изпълнението им;
- Периодичен анализ на пазарни липси и решения за преодоляването им; Проследяване на динамиката на пазара и възможност за излизане от специфичните финансови продукти, когато пазарният недостиг изчезне;
- Надграждане на многоаспектната роля – антициклична, осигуряваща дългосрочно развитие на капитала;
- Синхронизирано въздействие върху пазара при агрегиране на различни източници на финансиране като държавен бюджет, европейски и национални фондове и др.;
- Споделяне на риска по актива и пасива, вкл. с държавата, публични органи и външни партньори;
- Преход към пълноправна банка за развитие за по-висока ефективност и структурна целесъобразност.

III. ПРИОРИТЕТНИ НАПРАВЛЕНИЯ

На основание резултатите от работата на междуведомствена работна група (МРГ), създадена със Заповед №Р-77 от 08.05.2024 г. на министър-председателя на Република България, с цел подготовка и приемане на Стратегия на дейността на ББР за следващия тригодишен период (2024-2026 г.), бяха идентифицирани широк набор от инвестиционни възможности:

Общи:	Секторни:
<ul style="list-style-type: none">➤ Подкрепа за реализацията на публични инвестиции и проекти, които са приоритетни за икономиката на страната (вкл. чрез подкрепа за изпълнение на Националната капиталова инвестиционна програма)➤ Подкрепа за ускорено използване на	<ul style="list-style-type: none">➤ Продължаваща подкрепа за МСП, иновации, дигитализация и устойчивост➤ Програми, осигуряващи подкрепа и контрол на ползване на средствата в стратегически сектори: здравеопазване, стратегическа сигурност, отбрана и военно-промишлен комплекс, ВиК сектор, енергетика

<p>средства на ЕС</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Местно и регионално развитие ➤ Устойчивост и декарбонизация ➤ Банково обслужване и директно финансиране на публични предприятия 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Инфраструктура (вкл. зелена, устойчива) и свързаност, в т.ч. транспортна, енергийна, комуникационна и др. ➤ Подкрепа за пазарни участници в контекста на либерализация на пазара на електроенергия, подкрепа за изграждане на зелени мощности и създаване на енергийни общности ➤ Финансиране на развитие на електро/газопреносна/разпределителна мрежа ➤ Подкрепа по отношение на държавната политика относно ефективно и ефикасно разходване на публични средства при планиране и изпълнение на концесии ➤ Подкрепа на индустриални зони ➤ Енергийна ефективност на жилищни сгради
---	---

1. Стратегически и устойчиви инвестиции

В рамките на този приоритет през 2024-2026 ББР ще:

- Финансира дългосрочно развитието на стратегически сектори на икономиката – инфраструктура (в т.ч. транспортна, здравна, социална, образователна) и свързаност, енергетика, сигурност и др., както и проекти от национално значение;
- Подкрепя прехода към зелена и кръгова икономика (вкл. кръгова био-икономика);
- Допълва и прилага европейски и национални фондове.

Финансира стратегически сектори на икономиката

Периодът 2024-2026 г. ще представлява първа фаза от развитието на този нов стълб в дейността на ББР. Банката има амбицията да реализира пилотен/ни проект/и за справяне с конкретни предизвикателства. Това ще послужи за основа, която ще позволи да се определи къде и как ББР най-добре може да добави стойност след 2026 г.

В тази дейност банката ще следва три основни принципа:

- Припознаване на целите на националните и европейски политики;
- Привличане на частен капитал/външно споделяне на риска (с държавата или партньор) при възможност;
- Подкрепа на жизнеспособни проекти с положителна финансова възвращаемост.

ББР ще насочи инвестициите си към проекти, които са приоритетни и може да постигне максимално въздействие, като си сътрудничи както с частния сектор, където това е

възможно, така и с публичния сектор, запазвайки оперативна независимост във финансовата си дейност. Банката ще измерва приноса от дейността си с подбрани ключови количествено измерими показатели, включително по отношение на социален ефект.

Подкрепя прехода към зелена и кръгова (вкл. био-) икономика

Българската банка за развитие има важна роля в подпомагане на правителствената политика за декарбонизация на икономиката чрез иновативни финансови решения както за микро, малки и средни предприятия (ММСП), така и за по-големи публични проекти/компани.

ББР може да поеме по-голяма роля в тази област въз основа на своя мандат за развитие и в отговор на правителствената политика. Банката има ключова функция при насърчаване на устойчивостта на икономиката, по-специално чрез улесняване реализирането на проекти, допринасящи за постигане на климатичните цели, които търговските банки не финансират.

Такива нови сектори включват например производство на възобновяема енергия, енергийна ефективност, електромобилност и нисковъглеродно земеделие. Ефективното въздействие на ББР ще се постига чрез използване на подходящи инструменти за по-пълно включване на елементи, свързани с изменението на климата, както и оценка на проектите (за устойчивост) и техническа помощ. От особена важност е банката да продължи да подкрепя прехода към нисковъглеродна икономика във финансовите си решения. Ценен инструмент за целта е оценката на проекти чрез критерии, които отчитат социални и екологични фактори, в съответствие с националните цели за развитие.

Тенденции в зелената трансформация и кръгова икономика (Съгласно доклад изготвен през септември 2023 г. по проект за техническа помощ на ЕИБ „GreenGateway“)

- *Необходимостта от „позеленяване“ на бизнеса произтича както регулаторно, така и се налага от пазара и промените в потребителските очаквания.*
- *Основни области за зелени инвестиции: нови ВЕИ, батерии за съхранение на енергия, енергийна ефективност на сгради, ресурсна ефективност и кръгова икономика, електромобили.*
- *МСП търсят активно мерки за постигане на бързи резултати за намаляване на разходите и постигане на енергийна ефективност на бизнеса си.*
- *Интегрираните решения могат да бъдат жизнеспособни в средносрочен и дългосрочен план. Те привличат все по-голям интерес и от страна на общините, които търсят дългосрочни и финансово стабилни зелени инвестиции и решения.*

Пазарен недостиг (съгласно доклад изготвен през септември 2023 г. по поръчка на ББР по проект за техническа помощ на ЕИБ „GreenGateway“)

- *На пазара не се предлагат целеви банкови продукти, които да предоставят интегрирани решения, т.е. между няколко устойчиви пазарни сегмента. Общините често не са целеви тип клиенти от страна на търговските банки, които на практика третираат заемите за енергийна ефективност (ЕЕ) като стандартни инвестиционни заеми и налагат същите кредитни условия.*
- *Потенциални пазарни ниши за ББР с ограничено пазарно предлагане към момента са: съхранение на енергия, енергийна ефективност на сгради, кръгова икономика, финансиране на зелени компоненти и оборудване за производствени предприятия.*

Основни изводи и препоръки⁹ за навлизане на ББР на пазара на устойчиво и зелено кредитиране:

- i. ББР трябва да бъде по-активна на пазара на финансови инструменти в устойчивия сегмент.
 - Съхранение на енергия – съхранение на топлинна и електрическа енергия – потенциал в средносрочен и дългосрочен план. ББР може да разработва целеви зелени продукти, които да действат като пазарен катализатор;
 - Енергийна ефективност на сградите – има значителен потенциал поради повишената амбиция и фокус на публичните програми за обновяване на сградния фонд в страната;
 - Е-мобилност – превозни средства и инфраструктура с нулеви и ниски емисии. ББР може да действа като катализатор на пазара на зареждаща инфраструктура;
 - Производители на зелени компоненти и оборудване. ББР може да разработи целеви продукти за производители на ВЕИ/ЕЕ оборудване, нисковъглеродни транспортни технологии и биоенергийни продукти и да действа като катализатор за развитието на експортно ориентирани МСП.
- ii. Банката има важна обществена роля и би трябвало да не се ограничава само до финансиране на екологичната устойчивост, а да се проучат и възможностите за социално финансиране напр. на образователни институции, болници и др., включително с отчитане на социалния ефект.

Допълва и прилага европейски и национални фондове

Подкрепата за по-добро и бързо използване на европейски и национални фондове бе очертана като хоризонтален приоритет от всички участници в диалога по Стратегия 2024-2026 г.

В тази област ББР може да съдейства за реализация на публични инвестиции и проекти, които са приоритетни за икономиката на страната (вкл., но не само чрез изпълнение на

Националната капиталова инвестиционна програма (Бюджет 2024 г.)). Тази програма включва проекти с финансиране от държавния бюджет, по програми и механизми на Европейския съюз и по други международни програми и договори. Целта на Програмата е постигане на по-добро планиране и разходване на капиталовите разходи, както и по-висока ефективност и прозрачност при изпълнението на инвестиционните програми.

Очаква се включването на ББР да допринесе за постигане на следните резултати:

- Устойчив механизъм за анализ, оценка, финансиране и управление на публични инвестиции и проекти, които са приоритетни за икономиката на страната;
- "Отключване" на проекти при забава в публичното финансиране;
- Принос за изпълнението на препоръки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Международния валутен фонд (МВФ);
- Допълнителен механизъм за дисциплина и контрол.

Участието на ББР ще бъде реализирано по начин, който няма да се различава съществено от пазарните условия и при спазване на режимите за държавна помощ, допълняемост и неконкуриране с търговските банки.

2. МСП, предприемачество и интернационализация

Модернизация, иновации и дигитализация

Като банка за развитие ББР облекчава достъпа до финансиране чрез целеви продукти и програми. Проучванията сред МСП еднозначно посочват достъпа до адекватно финансиране като основен проблем, възпрепятстващ иновационната дейност и повишаването на конкурентоспособността им.

ББР ще продължи да осигурява финансов ресурс и стандартизирани продукти за подкрепа на модернизацията, дигитализацията и конкурентоспособността на МСП. Този сегмент ще продължи да формира съществена част от дейността на Банката. Те са поставени в условия на засилваща се международна и регионална конкуренция и необходимост от модернизация. Въвеждането на устойчиви производствени модели, усвояването на нови компетенции, обновяването на технологичния капацитет на предприятията и подобряването на екологичността им изискват гъвкаво финансиране. Сериозен източник на ресурс, предвид очакваната динамика в трансформацията на бизнеса, са мерките по национални и европейски програми. Те стъпват на области с конкурентно предимство на българската икономика¹⁰, ¹¹. ББР има доказан успешен опит в структуриране на съ-финансиращи/гаранционни програми, адаптирани към нуждата на бизнеса и ще продължи тази дейност. Банката е отворена и за подкрепа на високотехнологични стартиращи компании, както и такива в различни етапи от развитието си.

¹⁰ Иновационна стратегия за интелигентна специализация (Стратегия ИСИС) осигурява подкрепа за мерки за финансиране на иновации чрез достъп до ресурсите по Програма "Конкурентоспособност и иновации в предприятията" за периода 2021-2027 г.

¹¹ Програма "Конкурентоспособност и иновации в предприятията" 2021-2027 г.

Подкрепа на експорта

При прилагането на експортни продукти ББР ще оперира в рамката на Споразумението за официално подкрепяните експортни кредити на ОИСР. То предоставя рамка за гарантиране на равни условия за всички доставчици на публично финансиране на износа, независимо дали подкрепата се предоставя от агенция за експортно кредитиране или друга публична финансова институция.

Модернизираният текст на споразумението (в сила от юли 2023 г.¹²) предоставя по-гъвкави ред и условия за публичното финансиране на износа, особено когато става въпрос за проекти в подкрепа на екологичния преход и адаптирането към изменението на климата. Препоръките на ОИСР относно експортните кредити включват и препоръки относно устойчивото кредитиране.

Потенциалните продукти за подпомаганите компании могат да включват както продукти, обвързани с конкретни експортни сделки (директни заеми на износител/ купувач/банка на купувач, акредитивни операции, гаранции и контрагаранции и др.), така и инвестиционно/оборотното финансиране с цел генериране на експорт или увеличаване на експортния капацитет.

По всички тези продукти ББР ще дава възможност на партньори от публичния сектор да участват в дефинирането на конкретни програми и допълнителни форми на подкрепа съобразно приоритетите на техните политики.

Предвид комплексността на споразумението с ОИСР, ще е необходимо в ББР да бъде развит сериозен вътрешен капацитет. Идентифицирани са национални институции (от страни от ЕС) за подкрепа на експорта, които могат да предоставят техническа помощ за структуриране на тази функция в съответствие с нормативните изисквания и добрите стандарти и практики. До изграждането на този капацитет ББР ще предлага експортно финансиране като стандартен банков продукт (без наличие на официална подкрепа¹³).

По отношение на интернационализацията, ББР ще разгледа и възможността за финансиране на български компании, участващи в проекти в трети страни, финансирани по линия на финансовите инструменти на ЕС за външна дейност.

3. Партньорство с публичния сектор

Изпълнява публични политики и мандати

ББР ще инвестира в подкрепа на политиките и приоритетите на правителството в партньорство с частния и публичния сектор, и с местните власти за увеличаване на публичните инвестиции, за постигане на устойчивост и насърчаване на икономическия растеж в регионите.

¹² [https://one.oecd.org/document/TAD/PG\(2023\)7/en/pdf](https://one.oecd.org/document/TAD/PG(2023)7/en/pdf)

¹³ Съгласно дефинициите на ОИСР и Споразумението за официално подкрепяните експортни кредити

Банката ще задълбочи диалога с отделните министерства и местни власти, за да разгърне ролята си на партньор на публичния сектор. Това ще допринесе за навременното планиране и мобилизиране на ресурс и инструменти за програми и инициативи, които целят преодоляване на определени дисбаланси и пазарни липси. Ще бъдат приложени специални продукти, предназначени за финансиране на проекти, които отговарят на националните и регионални инвестиционни нужди, включително и с публично-частни партньорства.

Важна част от ролята на насърчителните банки и институции е да разпознават своевременно нуждите на националната икономическа система и да действат като катализатор за осигуряване на успешното и ефективно разпределение на наличното финансиране към национални приоритетни проекти. Чрез създаването на специални програми за заеми, ББР ще прехвърля благоприятните условия по своето финансиране към МСП, вкл. иновативни, експортни, стартиращи и др., както и към приоритетни за развитието на икономиката проекти/ отрасли. По този начин банката ще подобри финансирането на различни сфери на икономиката, без да изкривява пазарите, а по-скоро като ги допълва и стимулира.

В тази връзка, в съответствие с резултатите и препоръките на МРГ¹⁴, ББР ще адресира с приоритет следните сектори и дейности:

- ✓ Възможности за участие във финансирането/гарантирането на публични инвестиции и проекти, приоритетни за икономиката на страната и включени в Националната капиталова инвестиционна програма (Бюджет 2024 г.);
- ✓ Инфраструктура и свързаност – транспортна (модернизация и поддържане на транспортната инфраструктура, повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система, развитие на интермодален транспорт), социална, водна, енергийна и преносна, критична инфраструктура за развитие на мрежите;
- ✓ Анализ и оценка на инфраструктурни проекти, в изпълнение на приложимите нормативни актове и с отчитане на препоръките на ОИСП към България за прилагане на концесии по публични проекти;
- ✓ Сектор енергетика: финансови продукти и партньорства в подкрепа на либерализацията на пазара на ел. енергия, вкл. ликвидна подкрепа за крайни снабдители. Финансиране на големи предприятия в обхвата на NZIA (Net Zero Industry Act) и Регламента за стратегически суровини;
- ✓ Сектор Отбрана и сигурност – директно финансиране и инструменти за подкрепа в областта на отбраната, сигурността и военнопromишлен комплекс (ВПК);
- ✓ Финансови инструменти за устойчивост и зелено финансиране:

¹⁴ Междуведомствена работна група, създадена със Заповед №Р-77 от 08.05.2024 г. на министър-председателя на Република България, с цел подготовка и приемане на Стратегия на дейността на ББР, за следващия тригодишен период (2024 – 2026 г.) Съставът на групата включва министерства, работодателски и индустриални организации и синдикати.

- Енергийна ефективност и възобновяеми източници (частен, публичен сектор и сгради, новосъздадени енергийни общности)
- Внедряване на технологии за нулеви емисии
- Проекти на общини за устойчива градска мобилност, транспорт, иновации в използването на енергийно ефективни технологии, рециклиране и управление на отпадъци) - съгласно доклад изготвен през септември 2023 г. по проект за техническа помощ на ЕИБ „GreenGateway“
- Партньорства в подкрепа на зелен преход и устойчивост
- ✓ Комуникационна свързаност – финансиране на ключови дружества; изграждане и подобряване на телекомуникационната инфраструктура и технологии необходими на общините, вкл. за осигуряване на информационна сигурност;
- ✓ Подкрепа на местното развитие, вкл. съвместно с Фонда за органите на местното самоуправление в България (Фонд ФЛАГ); финансови и гаранционни продукти за общини, общински проекти или общински предприятия. Продуктите, насочени към общини ще следват принципите на допълняемост и подкрепа (където е приложимо) на вече съществуващите специализирани инструменти (вкл. ФЛАГ) и приложимата нормативната уредба.
- ✓ Реиндустриализация на районите чрез развитие на индустриални райони, паркове и подобни територии и за привличане на инвестиции;
- ✓ Услуги по анализ, оценка и подпомагане изграждането на капацитет с партньори от публичния сектор, с възможност за последващо (съ) финансиране (в рамките на разделно вземане на решения).

Насърчава териториалната кохезия

Сериозните регионални дисбаланси са част от проблемите на страната, адресирани от публичните политики. Преодоляването им и насърчаването на териториалната кохезия предоставя пред банката множество възможности за участие в изпълнение на една от основните ѝ цели, заложили по закон.

ББР ще адресира най-належащите проблеми, които са общи за всички региони¹⁵:

- ✓ Недостатъчната свързаност на регионите чрез транспортната мрежа (териториална кохезия):
 - Банката може да улесни инвестиционния процес за изграждане на инфраструктура: транспортна, енергийна и за обмен на информация и телекомуникации, чрез предоставяне на промоционални заеми /с мандата на пълноправна институция за развитие;

¹⁵ Източник: Стратегия ИСИС 2021 -2027

- ББР може да предостави продукти, които да допълват приоритетно европейските и националните програми за изграждане на инфраструктура в по-изостаналите области. Допълнителен ефект ще бъде подобряването на ефективността на усвояването на публичните средства;
- Съфинансиране на инвестициите в дигитализация и иновации като възможности за устойчив растеж на местната икономика и оползотворяване на неизползван потенциал.
- ✓ Икономически дисбаланси – продукти за подкрепа на инвестициите и бизнеса в региони с по-ниска степен на икономическо развитие и висока безработица;
- ✓ Затруднен достъп до медицинска помощ:
 - Дължи се на няколко фактора, сред които са липсата на необходимото медицинско оборудване, остарелият сграден фонд и лошото финансово състояние на лечебните заведения. ББР може да подкрепи с конкретни продукти този сегмент;
- ✓ Борба с климатичните промени и опазване на природата:
 - ББР подкрепя с различни финансови инструменти прехода към зелена и устойчива икономика, която дава възможност за създаване на нови работни места и повишаване на качеството на живот;
- ✓ Социални мерки – недостиг на квалифицирана работна ръка и липса на възможности за обучение през целия живот:
 - ББР може да подкрепи инвестиции за образование, изграждане на центрове за обучение, предоставяне на целеви кредитни продукти за насърчаване на партньорството между академичните институции и общините и др.

IV. Инструменти и програми

Следвайки принципа за пазарна съвместимост, Банката ще:

- ✓ Разработи програми в новите си приоритети, които да отговарят на критериите за допълняемост и ефективност. В този аспект ще бъде отчетено и пазарното взаимодействие между съществуващите канали за финансиране (частни и публични) и финансови инструменти, така че да бъде избегнато припокриване;
- ✓ Продължи да предлага за собствена сметка и стандартизирани програми за МСП, които са насочени към жизнеспособни предприятия, срещащи затруднения в достъпа до финансиране. ББР ще търси възможности за облекчено финансиране по отношение на обезпечение, срокове и/или цена.

В допълнение към съществуващите, ББР планира създаването и на нови инструменти и програми. Селективна извадка от тях е представена концептуално в Приложение No 2. Програмите са насочени към подобряване на конкурентоспособността, иновациите и цифровизацията; устойчивост на икономиката и нейните измерения, свързани с околната среда и климата; насърчаване на икономическото и териториалното сближаване; подобряване достъпа до финансиране и реализиране потенциала на МСП и предприятията със средна пазарна капитализация (mid-caps).

V. ФИНАНСИРАНЕ

Дейностите и опитът на ББР в използването на централизирани програми на ЕС и финансиране от многонационални финансови институции (като Групата на ЕИБ, Банката за развитие на Съвета на Европа и др.), представляват солидна основа за постигането на поставените в основния документ стратегически цели.

В този контекст имаме следните ключови цели по отношение на финансирането:

- i. Проактивното набиране и ефективното използване на средства от многостранни финансови институции и национални банки за развитие, въз основа на многогодишното успешно сътрудничество на ББР с международни финансови институции (МФИ) като ЕИБ, БРСЕ, национални банки за развитие и др.

Тези средства, наред с наличните ѝ собствени средства, представляват стабилен източник на финансиране и отправна точка за устойчивите операции на банката в бъдеще, както и за успешното постигане на посочените стратегически цели. В рамките на стратегическия хоризонт ББР ще се стреми поне 50% от привлечените дългосрочни средства да бъдат предоставени от многостранни финансови институции и национални институции за развитие¹⁶.

- ii. Постигане на максимално атрактивни условия по външното финансиране (чрез използване на държавна гаранция¹⁷; прилагане на мандати, предоставени от държавата или мобилизиране на средства на публични дружества)

За оптимизиране на условията по такъв тип финансиране, банките за развитие традиционно ползват държавна гаранция или прилагат мандати по възлагане на държавата/публични органи. Това има редица предимства като голям обем, дълъг срок и атрактивна цена.

Използването на държавна гаранция или прилагането на целеви мандати значително допринася за постигането на оптимални условия за финансиране:

- ✓ Позволява ефективно подпомагане на крайните бенефициенти при запазване на приемливо ниво на риск и рентабилност, както и насочване на целеви ресурси в подкрепа на определени политики и програми (вкл. финансиране на зелени проекти);
- ✓ С използването на държавните гаранции/прилагане на мандати ББР ще може да осигури финансиране при по-благоприятни условия за програми и продукти в подкрепа на българския бизнес.

Основни принципи, които ББР ще прилага:

¹⁶ За постигането на тази цел е необходимо приключване на процеса по ратификация на гаранционното споразумение между България и БРСЕ по рамковото споразумение за заем между ББР и БРСЕ от юли 2023 г. в размер на 175 млн. евро.

¹⁷ В съответствие с разпоредбите на ЗББР и при спазванията на Закона за публичните финанси и Закона за държавния бюджет

- ✓ Съответствие на профила на актива и пасива и максимизиране на партньорските програми (с международни финансови институции, министерства, партньори за споделяне на риска, участници на частния банков пазар и др.);
- ✓ Балансирано съотношение и разпределение на различните източници на финансиране;
- ✓ Съответствие на предоставяните кредити с изискванията за допустимост и приемливост на външните кредитори – многостранни банки за развитие и предоставящите мандати публични партньори.

Международно сътрудничество

В подкрепа на дейностите, предвидени в Закона за ББР, банката ще продължи да функционира и като експертен център за проактивното сътрудничество с институциите на ЕС и многостранните и национални финансови институции и банки за развитие, международни асоциации, мрежи, организации и др.

Това сътрудничество дава солидна основа за придобиване и обмен на информация, знания, опит и добри практики. То допринася за осигуряване на подходящи източници на финансиране, добри бизнес практики и стратегически насоки, и е предпоставка за постигането на стратегическите цели. Това е важно не само за устойчивото финансиране на ББР, но и за изграждането на вътрешния ѝ капацитет, необходим за ефективно реализиране на стратегически ѝ цели.

VI. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ МОДЕЛ

i. Регулаторна рамка

В редица държави от ЕС съществуват банки за развитие, за които се прилага режим, различен от прилагания за търговските банки¹⁸. За ББР от друга страна, има пълно прилагане на всички изисквания на Закона за кредитните институции (ЗКИ) и установената рамка за осъществяване на банкова дейност в ЕС.

Според ЗББР банката е инструмент за изпълнение на държавни политики и постигане на по-широки икономически и социални цели. През годините, недостатъчно развитата роля за изпълнение на тези политики и липсата на фокус са оценявани като отклоняващи се от изначалната стратегическата мисия и водят до неефективно използване на капитала ѝ.¹⁹

¹⁸ Включени са в изключенията по чл. 2, (5), 2 на Директива (ЕС) 36 / 2013

¹⁹ Анализи и оценки на кредитния рейтинг на ББР в прессъобщенията на рейтинговата агенция FitchRatings за периода 2018-2023 г.

Ползите от ясното определяне на ББР като кредитна институция за развитие²⁰, ²¹. ще бъдат:

- ✓ Банката ще може да използва пълния си потенциал за кредитиране в изпълнение на националните икономически приоритети;
- ✓ Ще бъде улеснено поддържането на висок кредитен рейтинг;
- ✓ Ще може да се финансират програми на държавата в по-големи размери и с по-дълъг срок;
- ✓ Предоставяните от ББР финансираня и гаранции ще бъдат определени като насърчителни заеми, което ще ги направи по-привлекателни за партниращите търговски банки.

Надграждането на ББР в по-мощна банка за развитието е дълъг процес, който е реалистично да завърши отвъд хоризонта на планиране в стратегията – 2026 г. Евантуална промяна в статута на банката предполага предприемане на законодателна инициатива на национално ниво и на ниво ЕС под формата на обикновена законодателна процедура в рамките на процеса на вземане на решения в ЕС. Такава промяна ще следва широк национален консенсус, институционална подкрепа и процес на вземане на решения на национално ниво в съответствие с приложимата в България нормативна рамка и европейските регулации.

ii. Възможни промени

Като част от процеса по надграждането на ББР в по-мощна банка за развитие и с цел да се осигури максимално ефективно използване на наличните ресурси за изпълнение на поставените пред банката цели и функции в рамките на действащите нормативни регулации, бяха установени и възможности за някои промени, които включват, но не се ограничават до: .

- ✓ Прилагане на публичните политики за икономическото развитие и растеж на страната; прилагане на инструменти за финансиране на публични инвестиции и проекти, които са приоритетни за икономиката на страната; привличане на средства и предоставяне на финансиране с цел намаляване на регионалните дисбаланси в страната; участие в публични и публично-частни проекти или партньорства със стратегическо, национално и/или регионално значение;
- ✓ Финансиране на дейности на малки и средни предприятия в страната; предекспортно и експортно кредитиране на малки и средни предприятия; рефинансиране на кредити от банки на малки и средни предприятия,

²⁰ Детайлна дефиниция за публична кредитна институция за развитие е представена в Регламент (ЕС) 2013/575, Чл.429а, § 2, а за насърчителен заем - Чл.429а, § 3

²¹ В Делегиран регламент (ЕС) 2015/63 са дефинирани „насърчителна банка“ (чл. 3, т. 27) и „насърчителен заем“ (чл. 3, т. 28)

финансиране на инвестиции извън страната на малки и средни предприятия.

- ✓ Формиране на нови експозиции към финансови институции по чл. 3а от Закона за кредитните институции с цел индиректно финансиране на малки и средни предприятия – 15 000 000 лева.
- ✓ Ясно разграничаване на дейностите, по които ББР действа като търговска банка с прилагане на лимит от 5 млн. лева, от дейностите, чрез които тя изпълнява функции като партньор на правителството:
 - Финансирания, свързани с национални и европейски програми, а именно финансирания подкрепени от национални или средства от ЕС, когато лимитът на финансиране е определен в програмата; финансиране на бенефициенти по национални програми или програми на ЕС до размера на одобрената им безвъзмездна финансова помощ, като финансиране извън рамките на програмите по предходното изречение или над БФП по национални програми или програми на ЕС е в максимален размер 5 млн. лв.; като съвместно финансиране/ гарантиране с банки за развитие, ЕКСИМ институции, първокласни банки и значими кредитни институции²²; в рамките на възложени от правителството на България програми;
 - Финансирания към публични предприятия и дружества с действителен собственик над 50% държавата или община или при финансиране на клиенти за изпълнение на проекти, възложени от разпоредители с бюджет, и дружества с действителен собственик над 50% държавата или община до размера на вземането от съответния възложител;
 - При изцяло или частично обезпечени експозиции с парични средства и/или държавни ценни книжа и/или държавна гаранция, банкови гаранции, издадени от първокласни банки, като частта от експозицията, покрита с друг вид обезпечения не може да надхвърля лимита от 5 млн. лв.;
 - Финансиране на проритетни дейности и отрасли: финансиране на български производители за предекспортна и експортна дейност; финансиране на български производствени предприятия от военно-промишления комплекс; издаване на банкови гаранции за плащане с цел гарантиране вземане държавата при отпусната по реда на ЗНИ безвъзмездна финансова помощ;

²² Определени от Европейската централна банка

- ✓ Регламентиране на изисквания към броя на членовете на ръководните органи на ББР и техния мандат в съответствие с принципите на добро управление²³ и със спецификата на осъществяваните от банката дейности и основните рискове, пред които тя е или може да бъде изложена.

В допълнение към горното, банката ще има възможността да направи анализ на приложимата нормативна уредба с цел идентифициране на потенциалната необходимост от предприемане на последващи действия за усъвършенстването ѝ в съответствие с действащата европейска и национална правна рамка.

iii. Необходимост от надграждане на вътрешния капацитет

Предвид разширяването на бизнес модела, ще бъде необходимо в ББР да бъде доразвит и надграден сериозен вътрешен капацитет, включително:

- ✓ Разширяване и задълбочаване на експертизата за работа с публични партньори, прилагане на програми с държавни помощи, техническа експертиза за оценка на проекти и извършване на консултации;
- ✓ Опростяване, ускоряване и дигитализация на вътрешните процеси. Осигуряване на необходимите софтуер и хардуер;
- ✓ Организационна и структурна адаптация и осигуряване с персонал

iv. Процес по трансформация

При актуализацията на бизнес модела си ББР ще следва характеристиките на вече одобрени и функциониращи институции за развитие в ЕС: да има добре дефинирана цел, интервенциите ѝ да са необходими и подходящи, да имат стимулиращ ефект за частните инвестиции и да избягват негативни ефекти върху конкуренцията.

Предшестващите трансформацията дейности ще включват:

- ✓ Валидиране на пазарните липси и необходимите интервенции за развитие
- ✓ Национален и институционален диалог и извеждане на основните характеристики на банката за развитие, формиране на предложение относно бизнес и институционалния модел на банка за развитие.
- ✓ Формализиране на институционалните и държавни одобрения за трансформация на ББР в пълноправна банка за развитие (корпоративни, акционерни, правителство, централна банка и др. приложими)

Същинските дейности по трансформацията ще включват преговорите с институциите на ЕС (на база предложение на страната-членка). В рамките на тези преговори ще бъде постигната адаптация на предложениния бизнес модел спрямо изискванията на ЕК.

²³ Съществена пречка в дейността на Банката са многократните промени в състава на ръководния орган (за ББР: двустепенен – НС и УС), както и на други ключови лица в банката.

Одобрението на Комисията ще послужи за основа за приемане на национална правна рамка, вкл. ако е необходимо, приемане на изменена/допълнителна регулаторна правна рамка. Като цяло одобрението на ЕК се предоставя само за определен период от време, като след изтичането му отново се прави преглед на пазарно обусловената необходимост от интервенции.

VII. Диалог с основните заинтересовани страни

Диалогът с основните заинтересовани лица (частен сектор, публичен сектор, работодателски и индустриални организации, клиенти) осигурява гъвкавост при запазване на стратегическото съдържание относно дейността, ролята и приноса на ББР за икономическото развитие, социално-икономическите аспекти и околната среда.

Сътрудничеството със заинтересованите страни са необходими за максимизиране на приноса на банката за изпълнение на целите, заложи в Закона за ББР и ролята ѝ като банка за изпълнение на национални политики.

Бизнес моделът на ББР не може да се реализира ефективно без последователен и конструктивен диалог за търсенето и нуждите на различните бизнес партньори. ББР ще продължи да поддържа ясна и прозрачна комуникация със заинтересованите страни и отворен диалог за размяна на идеи и виждания:

- ✓ Подпомаган от анализ на макро и секторни трендове и идентификация на пазарни липси и с цел формулиране на подходи за преодоляване на липсите, при анализ на допълняемостта спрямо пазара.
- ✓ За идентифициране на инструментите/продуктите и формите за споделяне на риска, както и необходимите финансови, технически, екологични и правни оценки на инициативите и предложените за прилагане дейности.

Паралелно следва да се регламентират изисквания за включване на ББР в процеса по разработване и/или съгласуване от страна на министъра, представляващ принципала на Банката, на съответните правителствени политики, стратегии, програми и др. за интервенции в различни сектори, за чието изпълнение банката може да допринесе. Това включва утвърждаването на маркетингова и комуникационна политика (стратегия или друг акт), с цел повишаване осведомеността сред клиентите относно възможностите за финансиране с банковите продукти, предлагани от ББР и дъщерните ѝ дружества.

ББР ще извършва оценка на въздействието, която ще проверява изпълнението на постигнатите цели, и ще се стреми към текущо адаптиране на инициативите на базата на отчетените показатели.

Банката ще продължи да насърчава сътрудничеството със заинтересовани лица от частния сектор, като ще активизира този диалог и по отношение на публичния сектор.

Успешен пример в тази насока е създаденият през 2023 г. Консултативен съвет към Надзорния съвет на ББР, който осъществява обществен контрол върху дейността на банката, във връзка с изпълнението на целите и задачите ѝ, разписани в ЗББР. Съветът осъществява дейността си, следвайки принципите за партньорство – добро взаимодействие и уважение; публичност и прозрачност (правилата и информацията за работата му е публична и достъпна).

ББР се ангажира да поддържа активен диалог с публични, частни и академични заинтересовани страни чрез:

- ✓ Срещи с централна и местна администрации, мрежи и асоциации;
- ✓ Партньорство с ключови заинтересовани страни, кръгли маси, семинари и конференции;
- ✓ Срещи с представители на целевите сектори, включително банки, спонсори на проекти, организатори и потенциални кредитополучатели.

И с цел постигане на следните резултати:

- ✓ Идентифициране/актуализация на информацията на ББР за пазарните липси, както и структуриране на решения за преодоляването им (вкл. но не само по отношение на финансиране и съфинансиране на проекти; прилагане на съвместни програми, публично-частни партньорства, гаранционни схеми и др.).
- ✓ Обмен на информация относно потенциални проекти; наблюдение и анализ на пазарни трендове; разработване на ефективни и устойчиви решения за финансиране на проекти;
- ✓ Възможности за структуриране/съинвестиране във фондове за финансиране на проекти в приоритетни сектори;
- ✓ Обмен на опит и знания и техническата помощ за подготовката и изпълнението на проекти;
- ✓ Съвместни публикации, конференции, кръгли маси и други събития;
- ✓ Обмен на опит и знания при разработването на политики и процедури, вкл. свързани с екологичните и социалните стандарти, редовни срещи и др.

VIII. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Банката ще осъществява периодичен мониторинг и отчетност относно изпълнението на стратегията. Измерването се осъществява чрез избрани ключови индикатори за дейността (KPIs), които отговарят на дефинираните ѝ цели и дейностите ѝ съгласно Закона за ББР. Индикаторите проследяват степента и обхвата на изпълнение на поставените цели в стратегията и годишния бизнес план на ББР, като отчитат напредъка по избраните от банката цели за устойчиво развитие, относимите цели в Национална стратегия за малките и средни предприятия, както и в определени случаи други цели за развитие, в това число и социални характеристики на постигнатите резултати.

Ключовите индикатори за дейността позволяват съставянето на количествена и качествена оценка на въздействието от дейността на ББР в резултат на директно и индиректно финансиране. Тази оценка надгражда оценката на приноса и се отнася на съвкупно ниво, като се базира на два основни принципа – прозрачност и обоснованост.

Оценката на въздействието се дефинира като оценяване на дейността, проектите, програмите и стратегията чрез системен анализ на резултатите и постиженията спрямо очакваните резултати и мисията на банката. Това е инструмент за повишаване на качеството на дейността чрез изследване на социалните, икономическите, екологичните и други ефекти от нея.

Оценката е един от стълбовете на институционалната цялост и подобряване на качеството на работа на банката. Тя ще бъде в съответствие с международните добри практики и признати стандарти, за да осигури поддържането и усилването на качеството на дейността на банката, публичната репутация, дългосрочна кредитбилност и способността да работи в полза на акционера като първокласна банка за развитие. Оценката ще бъде независима и ще включва доклад за оценка на представяне (performance evaluation report), годишен, непланови (ad hoc) оценки. Това гарантира, че дейността на банката е в съответствие със законовите цели.

Тази дейност следва препоръките от доклада на Сметната палата, който изисква увеличаване на контрола за изпълнение на стратегическите цели и на плана за дейността на институцията от страна на ръководството, както и спазване на системата от вътрешни лимити и ключови индикатори.

ПРИЛОЖЕНИЕ №1: Източници, използвани при изготвяне на Стратегия за дейността на ББР 2024-2026

Документи	Източник
България 2030 Национална програма за развитие	Решение на Министерски съвет № 33/20.01.2020 г.
Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г.	Протокол № 8 на Министерски съвет от 27.02.2020 г. Подготвен е проект за актуализация 2024 г.
Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие	Решение на Министерски съвет № 621/25.10.2019 г.
Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021-2027	Решение на Министерски съвет № 1015/15.12.2022 г.
Национална стратегия за малките и средни предприятия 2021-2027	Решение на Министерски съвет № 281/01.04.2021 г.
Препоръка на Съвета относно националната програма за реформи на България за 2023 г. и становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2023 г.	Европейска комисия, 24.5.2023 COM(2023) 602
Анализ на социалноикономическото развитие на България 2007-2017, национални приоритети за периода 2021-2027 г.	Решение на Министерски съвет № 196/11.04.2019 г.
The Environmental Implementation Review 2022 Bulgaria	Европейска комисия
Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 г.	Решение на Министерски съвет 896, 897, 898, 899, 900 и 901 от 16.11.2022 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ №2: Извадка – програми на ББР

Програма	Цел
Програми за финансиране на сектори земеделие и здравеопазване	<p>Подпомагане на организации или групи на производители на земеделски продукти (ГОП), производители на плодове и зеленчуци, производители в сектора на млякото и млечните продукти, които са регистрирани в Търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ и са признати като организация или група на земеделски производители със Заповед от Министерта на земеделието, храните и горите.</p> <p>Подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ (Болници), създадени от държавата, и/или от общините, както и от други юридически и физически лица. Това са болници за активно лечение; болници за продължително лечение; болници за рехабилитация; болници за продължително лечение и рехабилитация.</p>
Програми за сектори образование, енергетика, туризъм, инфраструктура и други национални приоритетни сектори и програми	Предстои структуриране на програми за финансиране/гарантиране, съгласно разширената функция на банката
Програма за финансиране на индустриални райони, паркове и подобни територии и за привличане на инвестиции	<p><i>На етап структуриране:</i></p> <p>Финансиране на предприятия, одобрени за сключване на договор за финансиране по процедура BG-RRP-3.007 „Програма за публична подкрепа за развитието на индустриални райони, паркове и подобни територии и за привличане на инвестиции („AttractInvestBG“) от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)“.</p>
Програма за подкрепа на експорта	<p><i>На етап анализ:</i></p> <p>Финансиране на български дружества, които планират износ на стоки и услуги или вече имат такъв, съгласно идентифицирани пазарни дефицити.</p> <p>Понастоящем, при финансиране на экспортни компании се работи с утвърдените инструменти на банката (оборотно финансиране, акредитиви и др.)</p>

<p>Улесняване и ускоряване прилагането на европейски и национални програми (вкл. чрез мостово финансиране, съ-финансиране и гаранционни програми)</p>	<p><i>В напреднал етап:</i></p> <p>Програми за финансиране на изпълнители по проекти, одобрени за европейско и национални финансиране</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ММСП, подали подписали договор за подпомагане по процедури/мерки по европейски и национални програми. Програмата е приложима и за ММСП, които са включени в списъка на чакащите (резерви) по процедурата, за която се кандидатства, но към момента на подписване на договор за кредит не са подписали договор за безвъзмездна финансова помощ (БФП) с управляващия орган. 2. Предприятия, които имат сключен договор/и за изпълнение на СМР с контрагенти, страна по договор за получаване на безвъзмездна финансова помощ (БФП) по: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Програма от НПВУ или ЕСИФ, с цел обновяване и енергийна ефективност на сгради – общини, държавни администрации, министерства; 2.2. Мярка 7.6 „Проучване и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата“ от мярка 7 "Основни услуги и обновяване на селата в селските райони" на Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) – манастири, храмове и др. <p>Други: в процес на структуриране</p>
<p>Програми за подпомагане на изпълнението по проекти, одобрени за европейско и национални финансиране в сектори енергетика, инфраструктура и други национални приоритетни сектори и програми</p>	<p><i>В процес на структуриране</i></p>
<p>Програми за културен и креативен сектор</p>	<p><i>В процес на структуриране:</i></p> <p>Програма за финансиране на ММСП по смисъла на чл. 3 и чл. 4 от Закона за малките и средни предприятия, чиято дейност е производство и разпространение на игрални, документални и анимационни филми.</p>
<p>Участие в инвестиционни формати и създаване на нови фондове за подкрепа на енергийни общности и енергийна ефективност</p>	<p>Създаване на целеви финансови инструменти за изграждане на ВЕИ активи, за повишаване на ЕЕ, намаляване на разходите за електроенергия, съхранение на енергия и постигане на енергийна независимост. Инструмента ще насърчи използването на чиста енергия и на независими енергийни общности. Инструментът ще позволи ускорена</p>

	<p>енергийна оптимизация сред общини, общински и държавни предприятия, държавни органи и учреждения, както и небитови клиенти.</p> <p><i>В напреднал етап:</i></p> <p>Механизъм за финансиране на инвестиции, водещи до повишаване на енергийна ефективност, намаляване на разходите за електроенергия и постигане на частична или пълна енергийна независимост.</p> <p>Българска банка за развитие (ББР), в партньорство с Енергийния системен оператор (ЕСО), и посредством създаване на ново/и дружество/а ще предложи инструмент за финансиране изграждането на съоръжения за повишаване на енергийната ефективност, за производство на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и други мощности за зелена енергия за собствено потребление, както и системи за съхранение на електрическа енергия към такива съоръжения. Същите ще бъдат изградени върху обекти или на територията на клиенти, вече присъединени към електропреносната или електроразпределителната мрежа, като произведената, респективно съхранената енергия ще се използва приоритетно за консумация от съответния обект. Излишъците електрическа енергия могат да се използват от други обекти на клиента или да бъдат предмет на ползване от енергийна общност.</p> <p><i>Други: в процес на структуриране</i></p>
<p>Участие в инвестиционни формати на страните от Региона Три Морета</p>	<p><i>В процес на структуриране:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Нов фонд, "наследник" на Инвестиционния инфраструктурен фонд Три Морета за финансиране на транспорт, енергия, дигитализация • Иновационен фонд за финансиране на иновации и конкурентоспособност на бизнеса в региона
<p>Програма InvestEU</p>	<p><i>В етап на прилагане:</i></p> <p>До края на 2024 г., в ролята ѝ на прилагач партньор на ЕС, ББР планира да излезе на пазара с гаранционни продукти по Програма InvestEU. Те ще бъдат структурирани като гаранции със или без таван на загубите, с прогнозен период на включване на кредити по програмата до 4 г. Те ще са под формата на два продукта/инструмента:</p>

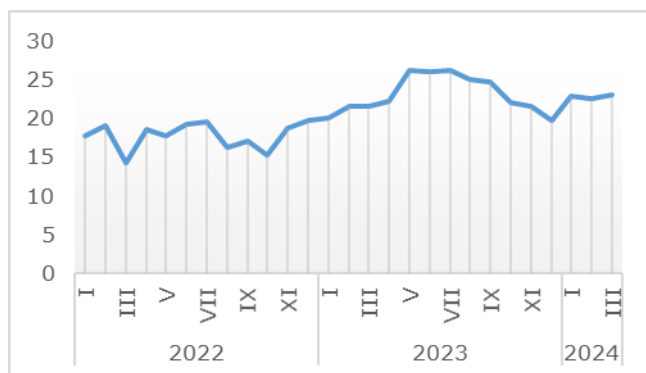
	<ul style="list-style-type: none"> • Гаранционен инструмент за МСП и малки дружества със средна пазарна капитализация; • Гаранционен инструмент Устойчива инфраструктура. <p>До края на 2024 се планират следните по-значими стъпки и мерки за изпълнение на програмата:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Провеждане на пазарни консултации; - Провеждане на процедура за избор на финансови посредници; - Сключване на оперативни споразумения за изпълнение на финансови инструменти с финансови посредници.
Партньорства с банки за развитие и други международни банкови финансови институции за организиране и структуриране на финансиране за по-големи проекти	<i>В процес на структуриране</i>
Програми за подпомагане на социални инициативи	<i>В процес на структуриране</i>
Фонд за капиталови инвестиции	Бъдеща капитализация или фонд „наследник“. Източник на средства: външен (Европейски инвестиционен фонд, Фонд на фондовете и др.) или капитал, предоставен от акционера

ПРИЛОЖЕНИЕ №3: Икономическа среда

1. Бизнес очакванията влияят на инвестиционния цикъл

Текущият кредитен рейтинг на страната изразява стабилност и не е изменен в периода 2022-2023. С положителна динамика е и общият показател на бизнес климата на НСИ – с леко подобряване спрямо началото на 2024 г. (Фигура 1), което се дължи на намаляването на темпа на инфлация и перспективите за растеж.

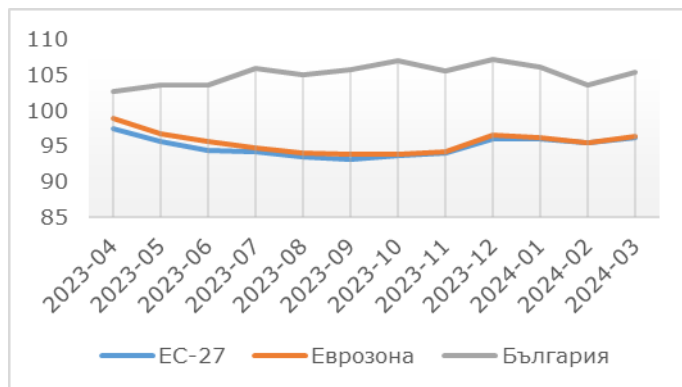
Фигура 1: Общ показател за бизнес климата в България

Източник: по данни на НСИ

Икономическото настроение (Фигура 2) в страната е с по-висок показател, отколкото средното за ЕС и еврозоната, което показва сравнителния оптимизъм на българския бизнес. Инвестиционният рейтинг на страната и бизнес очакванията създават благоприятна основа за ускоряване на инвестиционната активност, която ще бъде подпомогната от публичен европейски и национален ресурс и банково кредитиране.

Фигура 2: Показател на икономическото настроение

Източник: по данни на Евростат

Икономическа активност

През Q3 на 2023 г. икономическата активност в страната продължи плавно да се подобрява, като с най-голям принос са секторите, свързани с външното търсене и международните цени на не-енергийните суровини. Подобрене спрямо предходния период се отчита и в индикаторите на икономическата активност по показатели производството, поръчки и очаквания за цените в промишлеността. (Фигура 3)

Фигура 3: Индикатор на икономическата активност

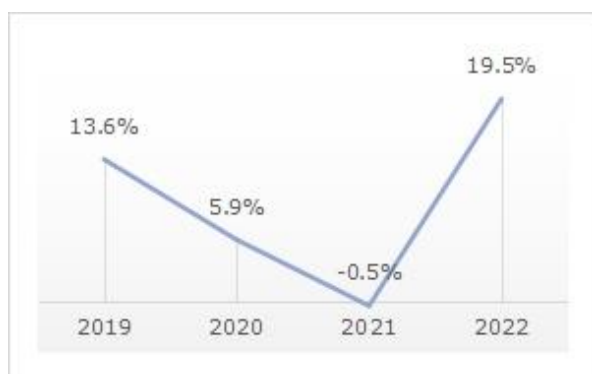

Източник: по данни на Министерство на финансите

Инвестиции

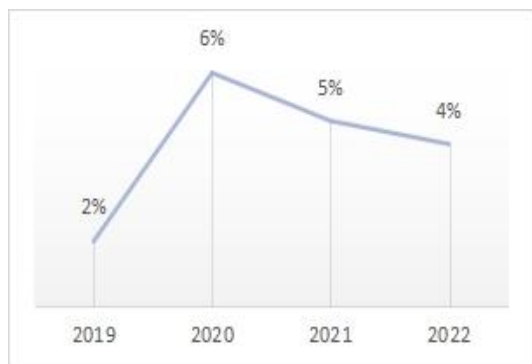
През 2022 г. ръстът на разходите за придобиване на ДМА се е увеличил почти с 20% спрямо предходната година (Фигура 4). Освен високата инфлация през периода, друг фактор за по-високите продажби е възстановяването на икономиката след пандемията. Растат и преките чуждестранни инвестиции в периода 2019-2022 (Фигура 5), но с по-ниски темпове от разходите за придобиване на ДМА.

Фигура 4: Ръст на разходите за придобиване на ДМА 2019-2022

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ

Фигура 5: Ръст на преките чуждестранни инвестиции 2019-2022

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ

Статистическите данни показват ускоряване на растежа на ПЧИ до 38% на годишна база. Така те надхвърлят 7,1 млрд. лв. за 2023 г. и възлизат на 3,85% от БВП. Въпреки това, привличането на чуждестранни инвестиции в региона е силно конкурентно и за момента страната ни по-скоро изостава спрямо останалите. Основните проблеми пред привличането на инвестиции са политическата нестабилност, честите законодателни промени, ниската ефективност на институциите и липсата на дългосрочна стратегическа визия за инвестиционната дейност в страната.

На този фон очакванията са за сериозна подкрепа на инвестиционната активност по линия на Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) в разнообразни области. Към 31.03.2024 г. е получен първият транш по ПВУ в размер на 1.37 млрд. евро и забавянето влияе отрицателно на икономическата активност в страната. Забавянето на втория транш може да възпрепятства планираните инвестиции на фирмите. ББР е подготвена да осигури необходимото мостово финансиране до получаването на средствата.

Ограничение на икономическия растеж може да окаже и намаляващият темп на нарастване на заетостта. Прогнозите за производителността на труда са оптимистични, като се очаква ръстът на този показател да се движи в диапазона 2-3% в периода 2024-2026 г. Устойчивият ръст на средната месечна работна заплата, на ограниченото предлагане на пазара на труда и на ръста в производителността е ограничител за растежа. Очакваната динамика на основните макро показатели за предстоящия период е разнопосочна, но плавна и с позитивен принос за среда за инвестиции и икономически растеж. (Таблица №1)

Таблица №1: Годишен темп на изменение (%) на основни макроикономически индикатори

Макроикономически индикатори	2023			2024			2025			2026		
	МФ	БНБ	МВФ	МФ	БНБ	МВФ	МФ	БНБ	МВФ	МФ	БНБ	МВФ
БВП реален растеж		1.8	1.8	3.2	2.2	2.7	2.7	3.3	2.9	2.7	2.6	-
- Потребление	4.0	4.7*	-	4.2	3.5*	-	3.4	4.0*	-	3.2	3.7*	-
- Брутообразуване на основен капитал	3.3	3.3	-	8.5	2.9	-	5.1	8.6	-	4.4	3.0	-
- Износ на стоки и услуги	-1.9	-1.9	-	2.2	2.9	-	3.7	3.6	-	4.1	3.6	-
- Внос на стоки и услуги	-6.3	-6.3	-	5.0	4.5	-	5.6	5.2	-	5.4	4.6	-
Заетост (%)	1.0	1.0	-	0.5	0.4	-	0.3	0.2	-	0.3	0.0	-
Коефициент на	4.3	-	4.4	4.2	-	4.3	4.1	-	4.2	4.0	-	-

безработица												
Потребителски цени	8.6	5.0	8.6	2.4	2.3	3.4	2.8	2.7	2.7	2	2.7	-

*Данните са обобщени и претеглени на база предварителните оценки на НСИ за 2023 г.

Източници: Пролетна прогноза МФ 2024, Макроикономическа прогноза БНБ март 2024 г., IMF World Economic Outlook 2024, НСИ

2. Рискове пред икономическия растеж

Рисковете пред страната продължават да бъдат забавяне на влизането в еврозоната след януари 2025 г. В някои европейски страни съществуват опасения от потенциална рецесия, която би обхванала целия ЕС. Това може да забави търсенето на индустриално производство и ръста на експорта на българските фирми.

Войната в Украйна продължава да е фактор, оказващ влияние на икономическото развитие. Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) ревизира прогнозите си за регионален икономически растеж през май т.г., като за регионите ѝ на действие растежът е ревизиран с 0.2 п.п. надолу. Причините са ескалацията на военните действия в Украйна, новата мобилизация на хора и новините за одобрен пакет за военна помощ в размер на 61 млрд. долара от САЩ.

Съществен риск се появява от нарастващото напрежение в Близкия изток, чиято ескалация би могла да доведе до световен икономически шок (драстично повишаване на цената на суровия петрол, което би се отразило на цените на храните, транспортните услуги и продоволствения сектор).

Задълбочаването на напрежението между САЩ и Китай поражда съществен риск от промяна в условията и реда на международната търговия и стратегическите инвестиции.

3. Сектор на МСП

Малките и средни предприятия имат ключова роля в икономическото развитие. Според данни на Министерството на иновациите и растежа секторът на МСП допринася за 75,7% от общата заетост, 65,3% от добавената стойност в икономиката, както и 50% от общия износ на страната (МСП са 98% от всички фирми-износители).

През 2022 г. се наблюдава възстановяване на българските МСП. Според 2023 SM Country Fact Sheets Bulgaria през периода 2021-2022:

- Броят МСП нараства с 4.2%
- Броят заети в МСП нараства с 3.2%
- Добавената стойност нараства с 2.7% (номинално)

Предизвикателства пред сектора

Въпреки възстановяването през периода са налице значителни проблеми:

- Повишената инфлация през 2022 г. драстично затруднява достъпа до финансиране поради повишените лихвени проценти. Допълнително високите цени на енергията и суровините оказват натиск върху дейността на МСП.

- Спирането на държавните помощи във връзка с последиците от пандемията намаляват капацитета за устойчивост на МСП.

Според национално проучване на ИАНМСП, малките и средни предприятия масово разбират необходимостта от вложения в нови инвестиции и иновации за поддържане на конкурентоспособност и устойчив растеж. 23.3% от анкетиранияте демонстрират желание да инвестират над 500 лв. в предприятията си през следващите 3 години, а 34.4 % – от 150 до 500 хил. лв.

Най-честите проблеми пред МСП продължават да бъдат липсата на квалифицирана работна ръка, недостиг на финансови средства за въвеждането на иновации, липсата на оборотни средства, високите цени на материалите и суровините и липсата на пазари за реализация на продукцията.

Според анкетното проучване финансовите възможности на МСП за осъществяване на инвестиционните намерения не са достатъчни като 74 % от запитаните отговарят, че могат да осигурят само между 10% и 30 % от необходимите финансови средства. Това обстоятелство ясно посочва необходимостта от осигуряване на финансиране за сектора, в което ББР може да вземе активно участие.

Проблемът с недостига на финансови средства е ясно изразен в иновационната дейност – през изминалата година тя не е била висока, а при 34.9% от предприятията въобще не е била осъществена такава.

Ако трябва да се обобщят ключовите аспекти на предизвикателствата, те са в три сфери:

- ✓ Инвестиции в иновации
- ✓ Недостиг на квалифицирана работна ръка
- ✓ Бизнес среда – по линия на регулаторните и административните бариери

Финансиране на проекти за иновационни и инвестиционни намерения

Една от силните страни в сектора на МСП е продължаващата дигитализация. През изминалите периоди е осигурена подкрепа по НПВУ за дигитализация на бизнеса като примери за това е грантовата схема за ИКТ решения и киберсигурност с бюджет от 31 млн. лв. по стълба “Иновативна България”.

Подкрепени са иновациите чрез насърчаване на сътрудничеството между научно-развойни центрове и МСП. През 2021 г. програмата “Иновации и конкурентоспособност” е подкрепила развитието на 150 устойчиви и високотехнологични компании с инвестиции от 92 млн. лв. Данните от анкетното проучване на ИАНМСП също показва подобни намерения – предприятията са изразили необходимост от безвъзмездно финансиране за следните ключови дейности:

- ✓ Закупуване на машини и оборудване;
- ✓ Закупуване на специализиран софтуер и лицензии;
- ✓ Цифровизация на бизнеса и киберсигурност на данните;
- ✓ Интернационализация на предприятията.

Съгласно национално проучване на ИАНМСП сред българския малък и среден бизнес финансовите възможности на фирмите за осъществяване на инвестиционните намерения

не са достатъчни. 34.9% от предприятията посочват, че не са реализирали дейности, свързани с иновации поради тази причина.

От анкетата е видно, че съществува необходимост както от финансова, така и от нефинансова подкрепа, изразена в:

- ✓ Провеждане на обучения за успешен експорт и навлизане на чужди пазари по проблеми, свързани с дигитализацията;
- ✓ Услуги за ориентиране към международни пазари;
- ✓ Изготвяне на маркетингови стратегии и бизнес планове.

През периода 2024-2026 г. и предвид динамиката ББР ще активизира различни дейности от насърчителната си роля и ще изпълни при необходимост антициклични функции в различни сектори от икономиката.

ПРИЛОЖЕНИЕ №4: Ключови измерители на представянето на банката за периода 2024-2026

Бизнес плана на ББР за периода 2024-2026 год., в който е предвидена дейността в рамките на настоящите ограничения на Устава на ББР – преди всичко свързана с финансиране на МСП, предвижда следните ключови измерители:

	Мярка	2024	2025	2026
Сума на активите	млн. лв.	2 520	2 559	2 684
Нетна печалба след данъци	млн. лв.	30	26	39
Възвръщаемост на капитала	%	2.5%	2.1%	3.1%
Възвръщаемост на активите	%	1.1%	1.0%	1.5%
Кредити, общо	млн. лв.	1 282	1 255	1 372
Новоотпуснати кредити	млн. лв.	199	240	295
Съотношение разходи / приходи	%	41.2%	48.8%	41.6%

Ключовите измерители за представянето са текущо наблюдавани и измервани, за да се проследи по-точно динамиката в дейността и финансовите показатели на банката, както и ефекта и въздействието на финансирания кредитен портфейл.